

Відділ культури, національностей та релігій
Славутицької міської ради
Славутицька міська централізована
бібліотечна система

***Талант могутній
невмирущий***

До 155-річчя від дня народження
Леся Мартовича

Бібліографічна довідка

Відділ культури, національностей та релігій
Славутицької міської ради
Славутицька міська централізована
бібліотечна система

***Талант могутній
невмирущий***

До 155-річчя від дня народження
Леся Мартовича

Бібліографічна довідка

Славутич 2026

Дана бібліографічна довідка підготовлена відділом довідково-бібліографічного обслуговування Загальноміського бібліотечно-інформаційного центру м. Славутича.

Видання присвячене 155-річчю від дня народження Леся Мартовича – українського прозаїка-новеліста, громадського діяча, доктора права, представника «Покутської трійці», майстра соціально-психологічної прози.

Посібник містить біографію письменника, публікації про його твори, видання та статті про життя і творчість, інтернет-ресурси.

Матеріал розміщений за розділами в алфавітному порядку.

Посібник розраховано на широке коло читачів.

Укладачі:

Панова Л. І., Соловйова Л. О.

Відповідальний
за випуск:

Портная Н. В.

Лесь Мартович народився 12 лютого 1871 року в селі Торговиця Городенківського повіту на Станіславщині (нині Івано-Франківська область) у родині сільського писаря. Його батько, самоук, зумів піднятися з наймита до поважного громадянина, користувався авторитетом серед односельчан. Родина була заможною, мала землю, сад і пасіку.

Навчався у Коломийській гімназії (з 1882 р.), де товаришував із Василем Стефаником і Марком Черемшиною. У 1892 році вступив на юридичний факультет Чернівецького університету, який закінчив лише 1909 року через матеріальні труднощі. Під час навчання активно займався громадською діяльністю: працював у нелегальних гуртках, організовував читальні, проводив культурно-освітню роботу серед селян, збирав фольклор. Був редактором газет «Хлібороб» (1893 р.) та «Громадський голос» (1897–1898 рр.), який раніше редагував Іван Франко.

Мартович написав 27 оповідань, за життя автора світ побачило лише 5 книжок-збірок. Писати почав ще в гімназії. Перше оповідання «Не-читальник» (1889 р.) стало його літературним дебютом.

Разом із Василем Стефаником і Марком Черемшиною входив до так званої «Покутської трійці» – письменників, які правдиво й глибоко змальовували життя галицького села.

Тематика його творів – життя покутського селянства, соціальна несправедливість, злидні, моральні конфлікти. Письменник відходив від народницької ідеалізації селян, показуючи глибокі соціально-економічні причини людських трагедій (оповідання «Мужицька смерть»).

Важливою рисою стилю Мартовича є поєднання трагічного і комічного. Його гумор часто переходить у

гостру сатиру, а співчуття до героїв поєднується з іронією. Писав покутською говіркою, що надавало його творам особливої виразності й правдивості.

Особливе місце посідає повість «Забобон» – глибокий соціально-психологічний твір, у якому автор майстерно відтворив селянську психологію та силу народних вірувань.

Найвідоміші твори: «Не-читальник», «Мужицька смерть», «Хитрий Панько», «Стрибожий дарунок», «Винайдений рукопис про руський край», «Грішниця», «Квіт на п'ятку», «Війт», «Народна ноша», «Забобон».

Працював у Львові, Дрогобичі, Городку, Стрию. З 1905 року тяжко хворів. Помер 11 січня 1916 року в селі Зубейки (нині Львівська область). Похований у селі Монастирок.

Лесь Мартович – один із найтонших аналітиків селянської душі в українській літературі кінця XIX – початку XX століття. Його проза вирізняється психологічною глибиною, соціальною гостротою та майстерним поєднанням трагічного й сатиричного. Його твори залишаються важливим свідченням життя галицького села та значущою сторінкою української класичної новелістики.

Творча спадщина Леся Мартовича

Мартович Л. Винайдений рукопис про руський край: Оповідання / Леся Мартович. – К.: Веселка, 1991. – 206 с.

Мартович Л. Винайдений рукопис про руський край: Оповідання / Леся Мартович // Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття: У 4-х кн. – Кн. 4. – К.: Аконіт, 2001. – С. 595-599.

Мартович Л. Грішниця: Новела / Леся Мартович // Український декамерон / упоряд. Р. Піхманець. Кн. 1: Дияволиця: Новели. Повість. – К.: Фірма «Довіра», 1993. – С. 5-10. – (Б-ка журн. «Лель»).

Мартович Л. Зле діло. Грішниця: Новели / Леся Мартович // Українська мала проза ХХ століття: Антологія / упоряд. В. Агеєва. – К.: Факт, 2007. – С. 387-400.

Про життя і творчість

Весела людина, дотепний письменник: Леся Мартович // Український історичний календар - 96. – Вип. 2 / за редакцією П. П. Толочка. – К., 1995. – С. 43.

Горак Р. «Забобон»: До 150-річчя від Дня народження Леся Мартовича / Р. Горак // Дзвін. – 2021. – № 2. – С. 64-99.

Горак Р. Д. Леся Мартович: Роман-есе / Р. Д. Горак. – К.: Молодь, 1990. – 176 с. – (Б-ка юнацтва). – (Уславлені імена; Вип. 74).

Єфремов С. Леся Мартович / С. Єфремов // Історія українського письменства. – К.: Феміна, 1995. – С. 562-563.

Мартович Лесь (Олекса Семенович): До 120-річчя з дня народження // Календар знаменних і пам'ятних дат. – 1991. – I квартал. – С. 45-49.

Мартович Лесь // Історія української літератури кінця XIX-початку XX ст.: Підручник / за ред. Н. Й. Жук, В. М. Лесина. – К.: Вища шк., 1992. – С. 339-355.

Мафтин Н. Жанрова – стильова своєрідність малої прози Леся Мартовича / Наталя Мафтин // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2002. – № 2. – С. 50-51.

Мочернюк Н. «Коли б не та сказана нудьга»: Талант і безталання Леся Мартовича: До 150-річчя від дня народження / Н. Мочернюк // Дзвін. – 2021. – № 2. – С. 175-181.

Оліфіренко С. М. Мартович Лесь / С. М. Оліфіренко, В. В. Оліфіренко, Л. В. Оліфіренко // Універсальний літературний словник-довідник. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2008. – С. 224.

Погребенник Ф. П. Мартович Лесь / Ф. П. Погребенник // Українська Літературна Енциклопедія. В 5-ти т. Т. 3: К-Н. – К.: «Українська Літературна Енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1995. – С. 304-305.

Токмань Г. Сміймося разом з Лесем Мартовичем: Проблемний семінар за новелістикою сатирика / Г. Токмань // Дивослово. – 1997. – № 1. – С. 30-32.

Хоцянівська І. Лесь Мартович / І. Хоцянівська, Н. Осьмак, Г. Марчук // Історія української літератури. Кінець XIX-початок XX ст.: Підручник. У 2-х кн. Кн. 1 / за ред. проф. О. Д. Гнідан. – К.: Либідь, 2005. – С. 542-595.

Чопик Р. Лесь (Олекса) Мартович / Ростислав Чопик // Українська мала проза XX століття: Антологія / упоряд. В. Агеєва. – К.: Факт, 2007. – С. 383-386.

Інтернет-ресурси

Мартович Лесь Семенович [Електронний ресурс]. Вікіпедія: Вільна енциклопедія. – Електр. дані. – Режим доступу:

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B5%D1%81%D1%8C_%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87. – Назва з екрану. – Дата останньої правки 22.07.2025. – (Дата звернення 03.02.2026).

Мартович Лесь Семенович – біографія [Електронний ресурс] // УкрЛіб: Бібліотека Української Літератури. – Електр. дані. – Режим доступу:

<https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=4657>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 03.02.2026).

Шевелева М. Лесь Мартович – невмирущий талант українського слова [Електронний ресурс] / Мар'яна Шевелева // Український інтерес. – Електр. дані. – Режим доступу

https://uain.press/blogs/les-martovych-nevmyrushhyj-talant-ukrayinskogo-slova-1172601#google_vignette. – Назва з екрану. – (Дата звернення 13.02.2026).

Біографія Леся Мартовича [Електронний ресурс] / Городенківська міська публічна бібліотека // Youtube. – Електр. дані. – Режим доступу:

<https://www.youtube.com/watch?v=xumRPMbu-J8>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 03.02.2026).

Петренко Т. Лесь Мартович і Покутська трійця. Страх і ненависть на Покутті наприкінці XIX століття [Електронний ресурс] / Тетяна Петренко // Youtube. Нотатки Варварки. – Електр. дані. – Режим доступу:

https://www.youtube.com/watch?v=osX4A_qdCek. – Назва з екрану. – (Дата звернення 03.02.2026).

Зміст

Біографія письменника.....	3
Творча спадщина Л. Мартовича.....	5
Про життя і творчість.....	5
Інтернет-ресурси.....	7